

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

## تعهدنامه‌ی اصالت اثر و رعایت حقوق دانشگاه

اینجانب سیده هایده کریمی یوسفی دانش آموخته‌ی مقطع کارشناسی ارشد رشته‌ی مشاوره تحصیلی دانشکده‌ی علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه محقق اردبیلی به شماره‌ی دانشجویی ۹۱۱۱۶۲۳۱۰۷ که در تاریخ ۱۳۹۳/۰۴/۲۲ از پایان نامه‌ی تحصیلی خود تحت عنوان رابطه‌ی کیفیت زندگی کاری در مدرسه و خودکارآمدی با اشتیاق به مدرسه در بین دانش آموزان دختر دفاع نموده ام، متعهد میشوم که:

(۱) این پایان نامه را قبلاً برای دریافت هیچ گونه مدرک تحصیلی یا به عنوان هرگونه فعالیت پژوهشی در سایر

دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی داخل و خارج از کشور ارائه ننموده‌ام.

(۲) مسئولیت صحت و سقم تمامی مندرجات پایان‌نامه‌ی تحصیلی خود را بر عهده میگیرم.

(۳) این پایان نامه، حاصل پژوهش انجام شده توسط اینجانب می‌باشد.

(۴) در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و مقررات مربوطه و با رعایت اصل امانتداری علمی، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در متن و فهرست منابع و مآخذ ذکر نموده‌ام.

(۵) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده یا هر گونه بهره برداری اعم از نشر کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان‌نامه را داشته باشم، از حوزه‌ی معاونت پژوهشی و فناوری دانشگاه محقق اردبیلی، مجوزهای لازم را اخذ نمایم.

(۶) در صورت ارائه‌ی مقاله‌ی مستخرج از این پایان‌نامه در همایش‌ها، کنفرانس‌ها، سمینارها، گردهمایی‌ها و انواع مجلات، نام دانشگاه محقق اردبیلی را در کنار نام نویسندگان ( دانشجو و اساتید راهنما و مشاور) ذکر نمایم.

(۷) چنانچه در هر مقطع زمانی، خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن (منجمله ابطال مدرک تحصیلی، طرح شکایت توسط دانشگاه و ...) را می‌پذیرم و دانشگاه محقق اردبیلی را مجاز می‌دانم با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات مربوطه رفتار نماید).

نام و نام خانوادگی دانشجو: سیده هایده کریمی یوسفی

امضا

تاریخ



دانشکده‌ی علوم تربیتی و روانشناسی  
گروه آموزشی روانشناسی

پایان‌نامه برای دریافت درجه‌ی کارشناسی ارشد  
در رشته‌ی مشاوره گرایش تحصیلی

**عنوان:**

**رابطه‌ی کیفیت زندگی کاری در مدرسه و خودکارآمدی با اشتیاق به مدرسه در  
بین دانش‌آموزان دختر**

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر عادل زاهد

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر مهدی معینی کیا

پژوهشگر:

سیده هایده کریمی یوسفی

تابستان ۹۳



دانشکده‌ی علوم تربیتی و روانشناسی  
گروه آموزشی علوم تربیتی

پایان‌نامه برای دریافت درجه‌ی کارشناسی ارشد  
در رشته‌ی مشاوره گرایش تحصیلی



**عنوان:**

**رابطه‌ی کیفیت زندگی کاری مدرسه و خودکارآمدی با اشتیاق به مدرسه در بین  
دانش آموزان دختر**

**پژوهشگر:**

سیده هایده کریمی یوسفی

ارزیابی و تصویب شده‌ی کمیته‌ی داوران پایان‌نامه با درجه‌ی عالی

امضاء	سمت	مرتبه‌ی علمی	نام و نام خانوادگی
	استاد راهنما و رئیس کمیته‌ی داوران	دانشیار	عادل زاهد
	استاد مشاور	استادیار	مهدی معینی کیا
	داور	استادیار	علی خالق خواه

## تقدیم به مهربان فرشتگانی که:

لحظات ناب باور بودن، لذت و غرور دانستن، جسارت خواستن،  
عظمت رسیدن و تمام تجربه های یکتا و زیبایی زندگیم، مدیون حضور  
سبز آنهاست...

تقدیم به خانواده عزیز و همسر گرامیم...

## سپاسگزاری:

از خداوندگار بزرگ را که بر من نعمت‌ها عطا فرمود و از استاد راهنمای ارجمند جناب آقای دکتر عادل زاهد که با سعه صدر و صبوری، مرا راهنمایی نموه و با ارائه نظرات سازنده و رهنمودهای بی دریغشان در پیشبرد این پایان نامه سعی تمام مبذول داشتند، کمال تشکر را دارم. از استاد مشاور ارجمند جناب آقای دکتر معینی کیا که در طول این تحقیق با رهنمودها و تشویق‌های خود، مرا مورد لطف خویش قرار دادند، صمیمانه سپاسگزارم.

و تشکر خود را تقدیم پدر و مادر عزیز و همسر خویش می‌کنم که در لحظه لحظه نوشتن این مهم با من همراه بودند.

نام خانوادگی دانشجو: کریمی یوسفی	نام: سیده هایده
عنوان پایان نامه: رابطه‌ی کیفیت زندگی کاری مدرسه و خودکارآمدی با اشتیاق به مدرسه در بین دانش آموزان دختر	
استاد راهنما: دکتر عادل زاهد بابلان استاد مشاور: دکتر مهدی معینی کیا	
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد	رشته: مشاوره
گرایش: تحصیلی	دانشگاه: محقق اردبیلی
دانشکده: علوم تربیتی و روانشناسی تاریخ دفاع: ۱۳۹۳/۰۴/۲۲ تعداد صفحات:	
<p>چکیده: پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه‌ی کیفیت زندگی کاری در مدرسه و خودکارآمدی با اشتیاق به مدرسه در بین دانش آموزان دختر انجام شد. این پژوهش از نوع توصیفی- همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش آموزان دختر مقطع راهنمایی شهر اردبیل در سال تحصیلی ۱۳۹۱-۱۳۹۲ می- باشد. نمونه پژوهش شامل ۳۶۰ دانش آموز می باشد که با توجه به روش نمونه گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای از میان دانش آموزان مدارس ناحیه ۱ و ۲ شهر اردبیل انتخاب شدند. برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه‌های کیفیت زندگی کاری در مدرسه، خودکارآمدی و اشتیاق به مدرسه استفاده شد. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات، از روش‌های کالموگروف اسمیرنف، t تک نمونه‌ای، همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیری استفاده شد. نتایج نشان داد که میانگین متغیرهای اشتیاق به مدرسه، کیفیت زندگی کاری در مدرسه و خودکارآمدی از میانگین‌های نظری به گونه‌ای معنادار بالاتر است. نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که کیفیت زندگی کاری در مدرسه و خودکارآمدی با اشتیاق به مدرسه دانش آموزان رابطه‌ی معناداری دارد. نتایج تحلیل رگرسیون چندمتغیری نشان داد که کیفیت زندگی کاری در مدرسه و خودکارآمدی توان پیش‌بینی اشتیاق به مدرسه دانش آموزان را داراست.</p>	
کلید واژه‌ها: کیفیت زندگی کاری در مدرسه، خودکارآمدی، اشتیاق به مدرسه، دانش آموزان	

## فهرست مطالب

شماره و عنوان مطالب	صفحه
---------------------	------

### کلیات و اول: مقدمه فصل

۱-۱-مقدمه.....	۲
۲-۱- بیان مسأله.....	۴
۳-۱- اهداف پژوهش.....	۶
۴-۱- سوالات پژوهش.....	۷
۵-۱- ضرورت و اهمیت پژوهش.....	۷
۶-۱- تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرها.....	۸

### فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهشی

۱-۲- مروری بر ادبیات پژوهش.....	۱۱
۱-۱-۲- اشتیاق به مدرسه.....	۱۲
۲-۱-۲- انگیزش.....	۱۴
۱-۲-۱-۲- نظریه های انگیزش.....	۱۴
۲-۲-۱-۲- نظریه سایق.....	۱۵
۳-۲-۱-۲- نظریه انگیزش پیشرفت.....	۱۵
۴-۲-۱-۲- نظریه اسناد.....	۱۶
۵-۲-۱-۲- نظریه اهداف پیشرفت.....	۱۶
۶-۲-۱-۲- انگیزش درونی.....	۱۶
۷-۲-۱-۲- انگیزش تأثیر گذاری.....	۱۷
۳-۱-۲- نقش معلم.....	۱۸
۱-۳-۱-۲- گرمی و هم حسی معلم.....	۱۹
۲-۳-۱-۲- الگودهی معلم.....	۲۰



- ۲۰.....علاقه مندی معلم.....۳-۳-۱-۲
- ۲۱.....انتظارات معلم.....۴-۳-۱-۲
- ۲۳.....انواع اثرات انتظارات معلم.....۱-۴-۳-۱-۲
- ۲۴.....انتظارات معلم: کاربردها در مورد انگیزش.....۲-۴-۳-۱-۲
- ۲۵.....متغیرهای جوّ کلاسی.....۴-۱-۲
- ۲۵.....نظم ایمنی.....۵-۱-۲
- ۲۶.....کیفیت زندگی کاری در مدرسه.....۲-۲
- ۲۶.....تعریف کیفیت زندگی.....۱-۲-۲
- ۳۱.....تعریف روان شناسی مثبت نگر بر اساس کیفیت زندگی.....۱-۱-۲-۲
- ۳۲.....دیدگاه مورد پذیرش سازمان بهداشت جهانی (WHO).....۲-۱-۲-۲
- ۳۲.....خاستگاه مفهوم کیفیت زندگی.....۲-۲-۲
- ۳۳.....ابعاد کیفیت زندگی.....۳-۲-۲
- ۳۴.....زمینه های علمی تحول نگاه به کیفیت زندگی.....۴-۲-۲
- ۳۵.....اهمیت موضوع تحقیق کیفیت زندگی.....۵-۲-۲
- ۳۶.....نظریه کیفیت زندگی.....۶-۲-۲
- ۳۹.....الگوی پنج گانه رضایتمندی از زندگی.....۱-۶-۲-۲
- ۳۹.....عناصر پنج گانه نظریه کیفیت زندگی.....۱-۱-۶-۲-۲
- ۴۱.....کیفیت زندگی کاری.....۷-۲-۲
- ۴۲.....کیفیت زندگی در مدرسه.....۸-۲-۲
- ۴۳.....خودکارآمدی.....۳-۲
- ۴۵.....ابعاد خودکارآمدی.....۱-۳-۲
- ۴۶.....خودکارآمدی تحصیلی.....۲-۳-۲
- ۴۷.....خودکارآمدی هیجانی.....۳-۳-۲
- ۴۸.....خودکارآمدی اجتماعی.....۴-۳-۲
- ۴۹.....مدیریت خودکارآمدی.....۵-۳-۲

۵۰	..... ۲-۳-۵-۱- تعیین هدف نزدیک
۵۱	..... ۲-۳-۵-۲- بدبینی دفاعی
۵۲	..... ۲-۳-۵-۳- خودگویی کارآمد
۵۲	..... ۲-۳-۶- خودکارآمدی برای یادگیری و پیشرفت
۵۳	..... ۲-۴-۴- تحقیقات انجام شده
۵۳	..... ۲-۴-۱- تحقیقات داخلی
۵۴	..... ۲-۴-۲- تحقیقات خارجی
۵۷	..... ۲-۵- جمع بندی

### فصل سوم: مواد و روش پژوهش

۶۰	..... ۳-۱- مقدمه
۶۰	..... ۳-۲- روش تحقیق
۶۰	..... ۳-۳- جامعه، نمونه و روش نمونه گیری
۶۱	..... ۳-۴- روش اجرا
۶۱	..... ۳-۵- روش تحلیل
۶۱	..... ۳-۶- وسایل و ابزار مورد نیاز برای انجام پژوهش
۶۱	..... ۳-۶-۱- پرسشنامه کیفیت زندگی در مدرسه
۶۲	..... ۳-۶-۲- پرسشنامه خودکارآمدی کودکان و نوجوانان
۶۳	..... ۳-۶-۳- پرسشنامه اشتیاق به مدرسه

### فصل چهارم: نتایج و یافته های پژوهش

۶۵	..... ۴-۱- مقدمه
۶۵	..... ۴-۲- جمعیت شناختی
۶۶	..... ۴-۳- یافته های توصیفی

۴-۴- یافته های استنباطی..... ۶۸

## فصل پنجم: نتیجه گیری و بحث

۱-۵- بحث و نتیجه گیری..... ۷۷

۲-۵- محدودیت ها..... ۸۳

۳-۵- پیشنهادات پژوهشی..... ۸۳

۴-۵- پیشنهادات کاربردی..... ۸۳

فهرست منابع..... ۸۶

پیوست..... ۹۸

## فهرست جداول

شماره و عنوان جدول	صفحه
جدول ۴-۱- فراوانی دانش آموزان براساس ناحیه و پایه تحصیلی.....	۶۵
جدول ۴-۲- تحصیلات پدر در دانش آموزان راهنمایی دختر.....	۶۶
جدول ۴-۳- تحصیلات مادر در دانش آموزان دختر.....	۶۶
جدول ۴-۴- درآمد پدر در دانش آموزان راهنمایی دختر.....	۶۶
جدول ۴-۵- میانگین و انحراف استاندارد کیفیت زندگی در مدرسه در دانش آموزان.....	۶۶
جدول ۴-۶- میانگین و انحراف استاندارد خودکارآمدی در دانش آموزان.....	۶۷
جدول ۴-۷- میانگین و انحراف استاندارد اشتیاق به مدرسه در دانش آموزان.....	۶۷
جدول ۴-۸- شاخص های گرایش مرکزی و پراکندگی نمره اشتیاق به مدرسه.....	۶۸
جدول ۴-۹- شاخص های گرایش مرکزی و پراکندگی نمره کیفیت زندگی کاری در مدرسه.....	۶۸
جدول ۴-۱۰- شاخص های گرایش مرکزی و پراکندگی نمره ودکارآمدی.....	۶۹
جدول ۴-۱۱- نتایج آزمون میانگین متغیر کیفیت زندگی کاری در مدرسه.....	۶۹
جدول ۴-۱۲- نتایج آزمون میانگین متغیر خودکارآمدی در دانش آموزان.....	۷۰

- جدول ۴-۱۳- نتایج آزمون میانگین متغیر اشتیاق به مدرسه در دانش آموزان ..... ۷۰
- جدول ۴-۱۴- ارتباط کیفیت زندگی کاری در مدرسه و مؤلفه های آن با اشتیاق به مدرسه ..... ۷۱
- جدول ۴-۱۵- ارتباط خودکارآمدی و مؤلفه های آن با اشتیاق به مدرسه دانش آموزان..... ۷۲
- جدول ۴-۱۶- پیش بینی کنندگی کیفیت زندگی کاری در مدرسه در دانش آموزان..... ۷۲
- جدول ۴-۱۷- سهم پیش بینی کنندگی مؤلفه های کیفیت زندگی کاری در مدرسه در مورد اشتیاق به مدرسه... ۷۳
- جدول ۴-۱۸- پیش بینی کنندگی خودکارآمدی در مدرسه در دانش آموزان..... ۷۴
- جدول ۴-۱۹- سهم پیش بینی کنندگی مؤلفه های خودکارآمدی در مورد اشتیاق به مدرسه..... ۷۴

فصل اول

کلیات پژوهش

## ۱-۱ - مقدمه:

رشد و بالندگی هر جامعه‌ای مرهون نظام آموزشی آن جامعه است (شکرکن، پولادی، حقیقی، ۱۳۷۹). مدرسه از جمله سازمان‌هایی است که در همه‌ی جوامع از حساسیتی خاص برخوردار است. این حساسیت بیشتر به آن دلیل است که عملیات داخلی آن در معرض دید همگان و مورد قضاوت عموم قرار می‌گیرد. سیر تغییر و تحولات و پیشرفت‌های اجتماعی، نیاز به آموزش و پرورش را ضروری می‌سازد. از این رو پژوهش‌های متفاوت در این حوزه می‌تواند نواقص و کاستی‌های موجود را مشخص و راه را برای برطرف کردن آن‌ها هموار سازد. از جمله پژوهش‌های مهم در این زمینه بررسی اشتیاق به مدرسه است (احمدی و دانش‌ثانی، ۱۳۹۰). اشتیاق به مدرسه مفهومی چند بعدی و تشکیل شده از سه عنصر رفتاری، انگیزشی و شناختی می‌باشد؛ اشتیاق رفتاری شامل رفتار مثبت (چون گرایش به کلاس و تکمیل نمودن کار کلاسی)، درگیری در فرایند یادگیری و وظایف تحصیلی (مانند تلاش و تمرکز) و مشارکت در فعالیت‌های فوق برنامه مثل ورزش می‌باشد. اشتیاق انگیزشی نشان دهنده‌ی واکنش‌های انفعالی و احساس ارتباط به مدرسه در دانش‌آموزان است و حس تعلق و ارزش به مدرسه را در بردارد و اشتیاق شناختی نیز اشاره به خودکنترلی و روش‌های راهبردی یادگیری دانش‌آموزان در استفاده از استراتژی‌های فراشناختی مبنی بر برنامه‌ریزی، نظارت و ارزیابی شناخت‌شان دارد (فردریکز، بلوم فیلد و پاریس<sup>۱</sup>؛ ۲۰۰۴؛ به نقل از ونگ، ویلت و اکلس<sup>۲</sup>، ۲۰۱۱). از جمله متغیرهایی که می‌تواند بر اشتیاق به مدرسه تأثیر بگذارد، متغیر کیفیت زندگی کاری در مدرسه<sup>۳</sup> است. کیفیت زندگی در مدرسه عبارت است از بهزیستی و رضایت کلی دانش‌آموزان از جنبه تجارب منفی و مثبت که ریشه در فعالیت‌های درون مدرسه‌ای آنها دارد (مالین و لیناکیلا<sup>۴</sup>، ۲۰۰۱). سازمان بهداشت جهانی<sup>۵</sup> (۲۰۰۷) به دلیل اهمیت کیفیت زندگی کودکان و نوجوانان در مدرسه، اخیراً نیاز کشورها به ارتقاء و بهبود با رفتار مدرسه و افزایش بهداشت دانش‌آموزان را در قالب کیفیت

<sup>۱</sup>. Fredricks, Blumenfeld & Paris

<sup>۲</sup>. Wang, Willett & Eccles

<sup>۳</sup>. quality of working life in the school

<sup>۴</sup>. Malin & Linnakyla

<sup>۵</sup>. World Health Organization

زندگی در مدرسه مطرح ساخته است. یکی از اهداف مطرح شده در برنامه بهداشت مدارس که توسط این سازمان ارائه شده است ایجاد محیطی بهداشتی در مدرسه به منظور احترام به شأن دانش‌آموزان، سلامت، بهزیستی و رفاه آنها و همچنین فراهم کردن فرصت‌های چندگانه برای تسهیل موفقیت و پیشرفت‌شان می‌باشد و در مجموع هدف اصلی این برنامه، شکل‌گیری مدرسی است که تحت عنوان مدارس ارتقاء دهنده سلامتی نام می‌گیرند (کان، برنر و وکسلر<sup>۱</sup>، ۲۰۰۶). پژوهش‌ها حاکی از تأثیر کیفیت زندگی کاری در مدرسه بر اشتیاق به مدرسه دانش‌آموزان است (آینلی<sup>۲</sup>، ۱۹۹۱). ونگ و اکلس (۲۰۱۳) در پژوهشی نشان دادند که کیفیت زندگی بر هر سه مدل اشتیاق به مدرسه (رفتاری، هیجانی و شناختی) تأثیرگذار است.

از دیگر متغیرهای تأثیرگذار بر اشتیاق به مدرسه، متغیر خودکارآمدی<sup>۳</sup> است (کاراوی، تاکر، رینک و هال<sup>۴</sup>، ۲۰۰۳). از نظر بندورا<sup>۵</sup> خودکارآمدی به انتخاب افراد از موقعیت‌ها و فعالیت‌ها و میزان تلاش و پشتکاری که صرف فعالیت‌ها می‌نمایند، مدت زمانی که در رویارویی با چالش‌ها پایداری نشان می‌دهند و نیز میزان تنش و اضطرابی که در حین انجام یک فعالیت یا تکلیف تجربه می‌نمایند، تأثیر می‌گذارد (پاجارس و میلر<sup>۶</sup>، ۱۹۹۴). خودکارآمدی به طرق مختلفی به عملکرد افراد تأثیر می‌گذارد. افراد با یک احساس بالای خودکارآمدی به فعالیت‌های دشوار به عنوان چالش‌هایی که باید بر آن تسلط یابند نه به عنوان رفتارهایی که باید از آن اجتناب ورزند می‌نگرند. چنین افرادی اهداف چالش برانگیزتری بر می‌گزینند و تعهد بالایی در قبال این اهداف دارند در صورت شکست تلاش و پشتکار خود را فزونی بخشیده و تداوم می‌دهند. سریعاً کارآمدی خود را پس از شکست بازیابی می‌کنند و شکست‌های خود را به فقدان مهارت یا دانش لازم نسبت می‌دهند. در مقابل افرادی که در مورد توانایی خود تردید دارند از فعالیت‌های دشوار اجتناب می‌ورزند، تعهد پایینی نسبت به اهدافی مد نظر خود دارند و در صورت رویارویی با فعالیت‌های دشوار تلاش و پشتکار خود را کاهش می‌دهند، سریعاً در رویارویی با سختی‌ها تسلیم می‌گردند و به کندی احساس خودکارآمدی خود را پس از شکست‌ها یا موانع بازیابی می‌کنند (زیممرمن<sup>۷</sup>، ۲۰۰۰). پژوهش‌های مختلف ارتباط خودکارآمدی با اشتیاق به مدرسه را مورد تأیید قرار داده‌اند (فال و رابرتز<sup>۸</sup>، ۲۰۱۲). اسمعیل‌خانی، احدی، مظاهری، مهربانی‌زاده‌هنرمند و عسگری (۱۳۸۹) در

1. Kann, Brener & Wechsler

2. Ainley

3. Self-Efficacy

4. Caraway & Tucker & Reinke & Hall

5. Bandura

6. Pajares & Miller

7. Zimmerman

8. Fall & Roberts

پژوهشی نشان دادند که خودکارآمدی به نوعی با اشتیاق به مدرسه در ارتباط است. همچنین عارفی (۱۳۸۳) طی پژوهشی نشان داد که احساس کارآمدی بر اشتیاق به مدرسه و ترک تحصیل تأثیرگذار است. به طور کلی، هدف از انجام این پژوهش بررسی رابطه کیفیت زندگی کاری در مدرسه و خودکارآمدی با اشتیاق به مدرسه در بین دانش‌آموزان دختر می‌باشد.

## ۲-۱- بیان مسئله:

مدرسه یکی از مهم‌ترین سازمان‌های موجود در هر جامعه‌ای است چرا که وظیفه‌ی تعلیم و تربیت انسان‌ها که ثروت واقعی هر کشور محسوب می‌شوند را بر عهده دارد. مدرسه کارکردهایی چون جامعه‌پذیری، آماده‌سازی نیروی انسانی برای تصدی مشاغل گوناگون و تکوین شخصیت روحی و اجتماعی کودکان و نوجوانان و به عبارتی پرورش همه جانبه‌ی منابع انسانی و کوشش برای داشتن نیروی انسانی ماهر را بر عهده دارد (زکی، ۱۳۸۸؛ سهرابی، ۱۳۸۰؛ حافظی، ۱۳۹۱). Engagement<sup>۱</sup> که با عناوین متعددی همچون اشتیاق، درگیری، مشغولیت، چالش، مشارکت و... به فارسی برگردان شده است، در پیشرفت عملکرد تحصیلی موثر می‌باشد. عدم اشتیاق و عدم تعلق به مدرسه از جمله عوامل موثر در ترک تحصیل هستند، با ترک تحصیل هر دانش‌آموز، خسارت جبران ناپذیری به جامعه وارد می‌شود (نجات، غلامی و مجدزاده، ۱۳۸۷). دانش‌آموزانی که در تکالیف مدرسه شکست می‌خورند با عوامل فشارزایی روبه رو می‌شوند، از جمله عوامل فشارزا: نمرات پایین گرفتن، مشکلات ناشی از مردودی و تحقیر توسط دیگران است؛ که این موارد خود به پیامدهای رفتاری \_ کارکردی مختلفی برای دانش‌آموز ختم می‌شوند (کدیور، جوادی و ساجدی، ۱۳۸۸). عدم اشتیاق دانش‌آموزان به تکالیف مدرسه، از جمله نگرانی‌های عمده‌ی معلمان محسوب می‌شود (لواسانی، اژه‌ای و افشاری، ۱۳۸۸). اشتیاق به مدرسه در اداره‌ی امور تحصیلی از اهمیت برخوردار است (قاضی طباطبایی، حجازی و رضائی شریف، ۱۳۸۹). چاپمن<sup>۲</sup> (۲۰۰۳) اشتیاق را تمایل دانش‌آموزان به مشارکت در فعالیت‌های روزانه مدرسه از قبیل شرکت در کلاس‌ها، انجام تکالیف کلاسی، و دنبال کردن دستورات معلم در کلاس تعریف کرده است (به نقل از فولادوند، ۱۳۹۱)؛

<sup>۱</sup>. در سراسر متن حاضر برای جلوگیری از اشتباه مخاطب، لفظ اشتیاق برای این مفهوم به کار رفته است

<sup>۲</sup>. Chapman



البته باید این امر را مد نظر داشت که اشتیاق به مدرسه را می‌توان در طیفی حاوی ابعاد رفتاری تا روان شناختی در نظر گرفت (گلانوویل و ویلدهاگن<sup>۱</sup>؛ ۲۰۰۷).

فردریکز، بلوم فلید و پاریس (۲۰۰۴) اشتیاق را یک مفهوم چندبعدی در ادبیات تدریس و یادگیری بیان می‌کنند که از مفاهیم انگیزشی، رفتاری و شناختی تشکیل شده است (به نقل از هود، دید و لوگ<sup>۲</sup>؛ ۲۰۱۳). بررسی اشتیاق به مدرسه دانش‌آموزان در خلاء و بدون توجه به عوامل موثر در آن صحیح نیست، از جمله متغیرهایی که می‌توان به آنها به عنوان عوامل موثر در این مفهوم پرداخت: میزان کیفیت زندگی کاری در مدرسه و خودکارآمدی دانش‌آموزان است.

لوسون<sup>۳</sup> و لوسون (۲۰۱۳) بر این باورند که مواردی در درون سازمان مدرسه موثر بر مفهوم اشتیاق هستند؛ کیفیت زندگی کاری در مدرسه را بدلیل داشتن مولفه‌هایی که جو و روابط و احساسات دانش‌آموزان را، هدف اندازه‌گیری خود قرار می‌دهند؛ می‌توان متغیری درون سازمانی تاثیرگذار بر اشتیاق به مدرسه دانست. کیفیت زندگی کاری در سال‌های اخیر مورد توجه دانشمندان بسیاری قرار گرفته است، در ابتدای امر این مفهوم مربوط به مشاغل می‌شد ولی امروزه با پیشرفت علم و دانش به تمامی مسائل روابط انسانی و علی‌الخصوص مدارس راه یافته است (سلطانی و داستانی، ۱۳۸۹). چرا که جوانان حدود سیزده سال از عمر خود را در مدارس صرف می‌کنند (قاضی طباطبایی و همکاران، ۱۳۸۹). به نحوی می‌توان بیان داشت که در مدرسه زندگی می‌کنند؛ یا به عبارتی دیگر «دانش‌آموزان به طور معمول بخشی از محیط مدرسه و مدرسه بخشی از تجربیات شخصی آنها است.» (فین<sup>۴</sup>، ۱۹۸۹، ص ۱۲۳ به نقل از گلانوویل و ویلدهاگن، ۲۰۰۷). برخی از پژوهش‌ها عوامل تعیین‌کننده‌ی کیفیت زندگی را بر اساس ادراک شخصی افراد تعریف کرده و آن را نشان دهنده‌ی اثر متقابل بین متغیرهای محیطی و شخصی می‌دانند (هس<sup>۵</sup>، ۲۰۱۰). افزایش کیفیت زندگی اثرات مثبتی چون استقلال و افزایش رفتارهای مثبت در دانش‌آموزان را به دنبال دارد (تاکانو<sup>۶</sup> و همکاران، ۲۰۰۵). از طرفی کیفیت زندگی با مفهوم خودکارآمدی رابطه‌ی مثبتی دارد هرچه به میزان کارایی افراد اضافه می‌شود کیفیت زندگی آنان نیز بهبود می‌یابد (رفیعی، ناصح و یادگاری، ۱۳۹۱) چراکه خوداثرمندی و کارایی بالاتر به معنای توانایی بیشتر در کنترل رویدادهای زندگی است (شولتز، ۱۹۹۸ به نقل از رفیعی و همکاران، ۱۳۹۱) خودکارآمدی یا همان خوداثرمندی به معنای واقعی کلمه در

1. Glanville & Wildhagen

2. Hoed & Deed & Lugg

3. Lawson

4. Finn

5. Hess

6. Takano

نظریه شناختی \_ اجتماعی بندورا مطرح شده است (اسمعیل خانی، ۱۳۸۹؛ برومند، ۱۳۹۰؛ رستمی، ۱۳۸۹؛ طهماسیان، ۱۳۸۵؛ طهماسیان، ۱۳۸۶؛ فراهانی، ۱۳۸۱؛ کیامرثی، ۱۳۹۰). خودکارآمدی را می‌توان اعتقاد فرد به قابلیت‌های خود در سازمان‌دهی و انجام یک رشته فعالیت‌های مورد نیاز برای مدیریت شرایط مختلف و به عبارتی توانایی فرد جهت موفق شدن در یک وضعیت خاص تعریف نمود (اسمعیل خانی و همکاران، ۱۳۸۹؛ کمالی زارچ و همکاران، ۱۳۸۵). لواسانی و همکاران (۱۳۸۸) در تحقیق خود به این نتیجه دست یافتند که خودکارآمدی با اشتیاق به تحصیل ارتباط دارد، بدین سبب که باورهای مثبت دانش‌آموزان در مورد میزان توانایی‌هایشان در انجام امور مختلف در عملکرد بهتر تحصیلی (نیکدل، ۱۳۹۱) و تمایل آنها به فعالیت‌های شناختی و انگیزشی و رفتاری در مدرسه (پکران<sup>۱</sup>، ۲۰۰۶ به نقل از نیکدل، ۱۳۹۱) و به عبارتی در اشتیاق به تحصیل و مدرسه تاثیرگذارند.

با توجه به بررسی‌های انجام شده درباب متغیرهای مذکور به دلیل اهمیت متغیرها در نظام آموزشی و خلاءهای موجود در باب ارتباط متغیرهای ذکر شده؛ این پژوهش پاسخی به این سوال اساسی است: "آیا بین کیفیت زندگی کاری در مدرسه و خودکارآمدی با اشتیاق به مدرسه ارتباط وجود دارد؟"

### ۳-۱- اهداف پژوهش:

#### • اهداف کلی:

۱. تعیین رابطه‌ی بین کیفیت زندگی کاری در مدرسه، خودکارآمدی و اشتیاق به مدرسه
۲. تعیین وضعیت کیفیت زندگی کاری در مدرسه، خودکارآمدی و اشتیاق به مدرسه
۳. تعیین سهم کیفیت زندگی کاری در مدرسه و خودکارآمدی در پیش بینی اشتیاق به مدرسه

#### • اهداف جزئی:

۱. تعیین وضعیت کیفیت زندگی کاری در مدرسه
۲. تعیین وضعیت خودکارآمدی
۳. تعیین وضعیت اشتیاق به مدرسه

---

<sup>۱</sup> Pokran

۴. تعیین رابطه کیفیت زندگی کاری در مدرسه و مولفه‌های آن (فرصت، ماجراجویی و پیشرفت، رضایت عمومی، عواطف منفی، انسجام اجتماعی) با اشتیاق به مدرسه
۵. تعیین رابطه خودکارآمدی و مولفه‌هایش (خودکارآمدی اجتماعی، خودکارآمدی تحصیلی و خودکارآمدی هیجانی) با اشتیاق به مدرسه
۶. تعیین سهم مولفه‌های کیفیت زندگی کاری (فرصت، ماجراجویی و پیشرفت، رضایت عمومی، عواطف منفی، انسجام اجتماعی) در پیش بینی اشتیاق به مدرسه
۷. تعیین سهم مولفه‌های خودکارآمدی (خودکارآمدی اجتماعی، خودکارآمدی تحصیلی و خودکارآمدی هیجانی) در پیش بینی اشتیاق به مدرسه

#### ۱-۴- سؤالات اصلی پژوهش:

۱. وضعیت کیفیت زندگی کاری در مدرسه چگونه است؟
۲. وضعیت خودکارآمدی در مدرسه چگونه است؟
۳. وضعیت اشتیاق به مدرسه چگونه است؟
۴. آیا بین کیفیت زندگی کاری در مدرسه و مولفه‌های آن (فرصت، ماجراجویی و پیشرفت، رضایت عمومی، عواطف منفی و انسجام اجتماعی) با اشتیاق به مدرسه رابطه وجود دارد؟
۵. آیا بین خودکارآمدی و مولفه‌هایش (خودکارآمدی اجتماعی، تحصیلی و هیجانی) با اشتیاق به مدرسه رابطه معناداری وجود دارد؟
۶. پیش بینی کنندگی کیفیت زندگی کاری در مدرسه و مولفه‌های آن در مورد اشتیاق به مدرسه به چه میزان است؟
۷. پیش بینی کنندگی خودکارآمدی و مولفه‌های آن در مورد اشتیاق به مدرسه به چه میزان است؟

#### ۱-۵- ضرورت و اهمیت پژوهش:

انتظارات از نظام آموزشی به عنوان مهم‌ترین نهاد اجتماعی تغییر کرده است (شاه نعمتی، ولایی و فانی، ۱۳۸۷)؛ با توجه به این امر و اینکه بخش قابل توجهی از کشور ما را دانش‌آموزانی که جز حساس‌ترین قشرهای

جامعه که در آینده چرخ‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی و اداری را بر عهده خواهند گرفت؛ تشکیل می‌دهند ضرورت دارد به رضایتمندی، خودکارآمدی عمومی و تحصیلی و اشتیاق به مدرسه آنها توجه شود زیرا آنها باید بتوانند از پس تکالیف تحصیلی و چالش‌های موجود در زندگی برآیند (بیرامی، ۱۳۸۷).

در تمامی کشورها سالیانه سهم زیادی از درآمد ملی صرف آموزش و پرورش می‌شود اما بخش زیادی از این هزینه‌ها به هدر می‌رود (میکائیلی، ۱۳۹۱). مشکلات یادگیری، فرسودگی تحصیلی، عدم میل به ادامه تحصیل و عدم میل به حضور در مدارس از جمله اندک مشکلاتی محسوب می‌شوند که در عصر حاضر در کمین دانش‌آموزان می‌باشند. از آنجا که سال‌های مدرسه راهی برای ورود به مقاطع بالاتر علمی محسوب می‌شوند و با توجه به نیاز روز افزون جوامع به نیروی متخصص سالم؛ علی‌الخصوص، جامعه ایران به دلیل میل به توسعه در سال‌های اخیر توجه به این موضوعات از هر لحاظ چون اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و بین‌المللی بسیار سود رسان می‌باشد. این آینده‌سازان سرمایه‌ای هستند که هر کشوری با آن می‌تواند آینده‌ی نسل‌های بعدی را تضمین نماید و در جهان که امروزه دهکده‌ای کوچک شده توان بیان خواسته‌های خود را داشته باشد. برای پر کردن خلأهای پژوهشی در این زمینه به خصوص در مورد متغیرهای کیفیت زندگی کاری در مدرسه و اشتیاق به مدرسه در این گروه و استفاده از نتایج این پژوهش در محیط‌های آموزشی و فراهم‌سازی زمینه‌ای برای تحقیقات بعدی، پژوهشگر قصد مطالعه بر روی این متغیرها را دارد.

## ۱-۶- تعاریف نظری و عملیاتی

کیفیت زندگی کاری در مدرسه:

این متغیر که در برخی منابع با عنوان کیفیت زندگی مدرسه به کار رفته است؛ رضایت کلی دانش‌آموزان از جنبه تجارب منفی و مثبتی که ریشه در فعالیت‌های درون مدرسه‌ای آن‌ها دارد، تلقی می‌شود (مالین، ۲۰۰۱ به نقل از سلطانی شال، ۱۳۹۰). این متغیر دارای پنج خرده متغیر می‌باشد، شامل: فرصت که عبارت است از باورهای دانش‌آموزان درباره‌ی آینده‌سازی و مهیا‌کنندگی دانش‌آموز برای زندگی آینده؛ ماجراجویی و پیشرفت به معنای احساس اطمینان دانش‌آموز از توانمندی‌هایش برای موفق شدن در مدرسه و احساس انگیزش درونی وی در یادگیری مطالب درسی؛ رضایت عمومی که احساس کلی دانش‌آموز از رفاه در مدرسه است؛ عواطف منفی که بیان‌کننده‌ی احساسات منفی دانش‌آموز در مورد مدرسه است و در نهایت انسجام اجتماعی که احساس تعلق و کفایت در برقراری ارتباط با معلم و همکلاسی‌هاست.